

HU

HU

HU

EURÓPAI BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2010.4.27.
COM(2010)191 végleges

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK

az európai energiaügyi gazdaságélénkítő program végrehajtásáról

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK

az európai energiaügyi gazdaságélénkítő program végrehajtásáról

1. Az európai energiaügyi gazdaságélénkítő program létrehozása és jellemzői

A program létrehozásának körülményei és indokai

Az európai energiaügyi gazdaságélénkítő programot a Bizottság a gazdasági és pénzügyi válság kezelése érdekében 2008. november 26-án elfogadott európai gazdaságélénkítési terv részeként hívta életre. A terv a tagállami intézkedések összehangolását és azoknak közvetlen európai uniós fellépésekkel való kiegészítését sürgette. Célja, hogy 200 milliárd EUR összegű azonnali költségvetési ösztönző révén növelje a vásárlóerőt és fellendítse a keresletet. A terv keretében az európai energia-infrastruktúra és az energiatermelő berendezések korszerűsítését célzó beruházásokat fő prioritásnak minősítették és további uniós költségvetési források mozgósítására született javaslat. Az Európai Tanács 2008 decemberében jóváhagyta a tervet, és felkérte a Bizottságot, hogy állítsa össze az energiaágazatban megvalósítandó konkrét projektek jegyzékét. Ebben az összefüggésben meg kell említeni az energiapolitika második stratégiai felülvizsgálatát, amelyet a Bizottság 2008 novemberében fogadott el, az Európai Tanács pedig 2009 tavaszán hagyott jóvá, és amely politikai szempontból olyan kulcsfontosságú dokumentum, amely az elkövetkezendő évekre rögzíti az európai uniós energiaügyi prioritásait.

A pénzügyi és gazdasági válság nyomán világossá vált, hogy az energiahálózatokba és az innovatív megújulóenergia-termelésbe történő beruházások ösztönzése, továbbá a széndioxid-leválasztási és -tárolási technológiák fejlesztésének felgyorsítása érdekében közforrásból finanszírozott intézkedéseket kell megvalósítani. A recesszió következtében annak a veszélye állt elő, hogy a már tervbe vett projektek megvalósítására késedelmesen vagy egyáltalán nem kerül sor, ez pedig aláasta volna az Unió energiaellátásának biztonságát és a végfelhasználóknak nyújtott ellátás színvonalát. Az energiaágazatbeli beruházások ösztönzése érdekében az EU célirányos és megfelelő intézkedéscsomagra tett javaslatot.

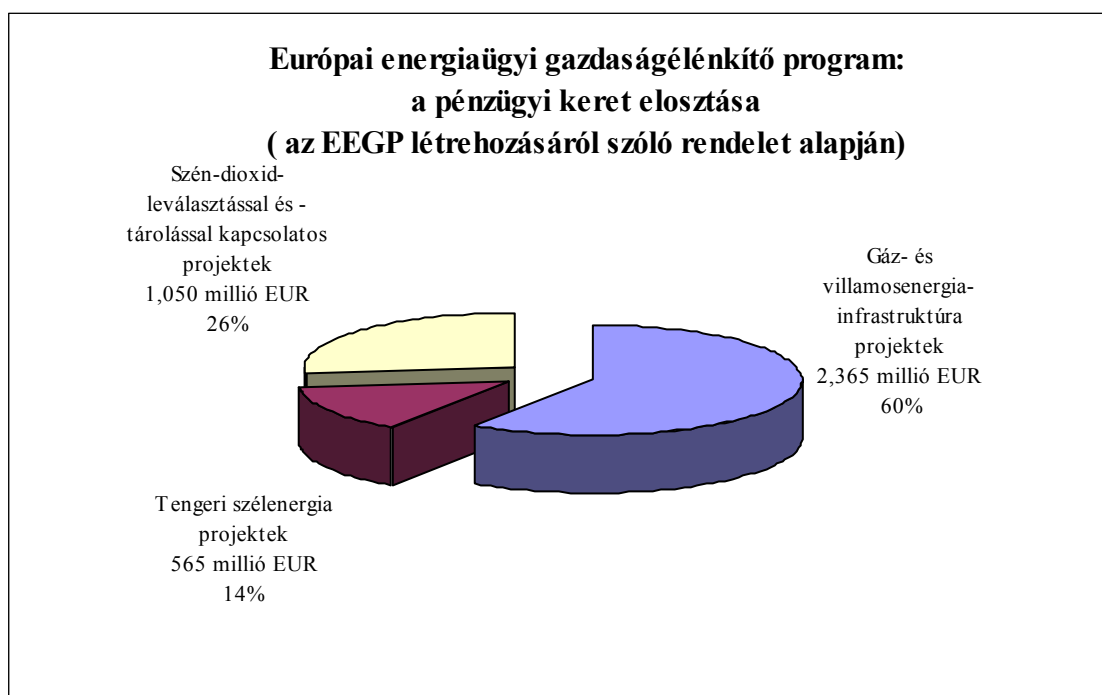
Ilyen körülmények között került sor az európai energiaügyi gazdaságélénkítő program létrehozásáról szóló 663/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet¹ (EEGP-rendelet) elfogadására. Az EEGP olyan pénzügyi eszköz, amelynek általános célja, hogy oly módon támogassa az EU gazdasági visszaesésből való kilábalását, hogy közben elősegíti az EU által az energiapolitika területén és az éghajlatváltozás kapcsán kitűzött – az energiaellátás biztonságára és diverzifikációjára, a belső energiapiac működésére és az üvegházhatású gázkibocsátások csökkentésére vonatkozó – célok elérését.

Innovatív megközelítés

A fentiekben vázolt célok elérése érdekében 3 980 millió EUR összegű pénzügyi keretet bocsátottak az EEGP három alprogramjának rendelkezésére. A rendelet a gáz- és villamosenergia-infrastruktúra projektekre 2 365 millió EUR-t; a tengeri szélenergia hasznosítására irányuló projektekre 565 millió EUR-t; a szén-dioxid-leválasztással és -tárolással kapcsolatos projektekre pedig 1 050 millió EUR-t biztosít. Az uniós hozzájárulás

¹ Az Európai Parlament és a Tanács 663/2009/EK rendelete (2009. július 13.) az energiaágazatbeli projektek közösségi pénzügyi támogatásán alapuló gazdaságélénkítő program létrehozásáról.

támogatás formájában történik, amelyet a program által kijelölt három területen megvalósítandó projektek gazdái kapnak. Az előzetesen meghatározott támogatható projekteket a rendelet mellékletében található lista tartalmazza, a projektek megvalósításának gyakorlati lépéseit, valamint a projektgazdákat részletesen meghatározott támogathatósági, kiválasztási és odaítélési kritériumok alapján, pályázati felhívás keretében jelölik ki. Az EEGP-támogatás összege a gáz- és villamosenergia-infrastruktúra projektek, valamint a tengeri szélenergia hasznosítására irányuló projektek esetében a támogatható költségek legfeljebb 50%-áig, a szén-dioxid-leválasztással és -tárolással kapcsolatos projektek esetében pedig 80%-áig terjedhet.

Az EEGP innovatív megközelítést kínál az energiaágazatban megvalósítandó infrastruktúra- és technológiafejlesztés uniós finanszírozására. Az uniós költségvetésben most először áll rendelkezésre ilyen jelentős összegű támogatás, ez pedig komoly változást jelent azokhoz a viszonylag kis összegekhez képest, amelyek a transeurópai energiahálózatokra vonatkozó program (TEN-E), a kutatási és technológiai fejlesztési (KTF) keretprogramok és az Intelligens energia – Európa (IEE) program keretében voltak elérhetők. A TEN-E évente átlagosan 20 millió EUR, a 7. KTF-keretprogram 300 millió EUR, az IEE pedig 100 millió EUR összegű támogatást biztosít az energiaágazatbeli projektek számára. Fontos azonban megjegyezni, hogy az energiaágazatbeli projekteket az EU emellett a strukturális alapok keretében, az Európai Beruházási Bankon keresztül, valamint más egyedi pénzügyi eszközök révén is támogatja.

Az EEGP felépítése a program konkrét célkitűzéseire igazodik. Ahhoz, hogy egy gazdaságélénkítési terv hatékony legyen, fontos, hogy a pénzeszközök gyorsan áramoljanak be a gazdaságba. Ezt az elvet tükrözi az EEGP-rendelet is, hiszen előírja, hogy a gazdaságélénkítő program végrehajtására szolgáló jogi kötelezettségvállalásokat 2010. december 31-ig meg kell tenni. A rendelet emellett a támogatások odaítélési kritériumai között előírja, hogy az EEGP-támogatásra pályázó intézkedéseknek megfelelő érettségi fokon kell lenniük, ami azt jelenti, hogy 2010-ben már tőkekiadással kell járniuk.

Annak érdekében, hogy mind energiapolitikai, mind gazdaságélénkítési szempontból a lehető legjobb hatást lehessen elérni, az EEGP viszonylag kis számú, de stratégiai szempontból

kiemelt fontosságú projektekre összpontosít. A projektek kijelölése az energiapolitika második stratégiai felülvizsgálatában és az európai stratégiai energiotechnológiai tervben felvázolt európai uniós energiapolitikai célokkal összhangban és a megfelelő földrajzi egyensúly figyelembevételével történt, szem előtt tartva a TEN-E program végrehajtásában elért előrehaladást, továbbá a program által érintett területek érdekeltjeivel folytatott konzultációkat. Ezen megközelítéssel összhangban a támogatások odaítélése az alapján történik, hogy egy adott projekt milyen mértékben járul hozzá az uniós szintű energiaipari hálózatok korszerűsítéséhez és továbbfejlesztéséhez, valamint a stratégiai fontosságú, alacsony szén-dioxid-kibocsátással járó technológiák fejlesztéséhez és kiépítéséhez. A további fő odaítélési kritériumok a következők: annak mértéke, hogy a finanszírozáshoz való hozzájárulás hiánya mennyiben késlelteti a fellépés végrehajtását; annak mértéke, hogy a közösségi támogatás mennyiben ösztönzi a köz- és magánberuházásokat; valamint a társadalmi, gazdasági és környezeti hatások.

2. Hogyan illeszkedik az EEGP az EU energiapolitikájába?

Ahhoz, hogy az elkövetkező évek során megszülessenek a fenntartható, versenyképes és biztonságos energiaellátás alapjai, az EU előtt álló legsürgetőbb feladat az, hogy bővítse, megújítsa és műszakilag átjárhatóvá tegye energia-infrastruktúráját, valamint a stratégiai fontosságú, alacsony szén-dioxid-kibocsátással járó technológiák fejlesztése révén energiatermelését egyre inkább mentesítse a szén-dioxidtól. Ezek a lépések döntő szerepet játszanak abban, hogy az EU 2020-ra elérje azokat a célokat, amelyek mellett az összes tagállam elkötelezte magát, azaz, hogy az üvegházhatású gázok kibocsátása és a primerenergia-fogyasztás 20%-kal csökkenjen, a fogyasztói energiafelhasználásban a megújuló forrásból származó energia aránya pedig 20%-kal növekedjen. Az EEGP ezeket a kihívásokat három alprogram keretében kívánja kezelni.

Gáz- és villamosenergia-infrastruktúra projektek

A gáz- és villamosenergia-infrastruktúra projektek elengedhetetlenek az energiakereskedelem és egy valóban működő belső energiapiac létrehozásának előmozdításához. Egy zökkenőmentesen működő belső energiapiac alacsonyabb áron tud minőségi szolgáltatást biztosítani a végfelhasználók számára, és segítségével az Európai Unió hatékonyan kezelheti az olyan energiaellátási zavarokat, mint amilyen a 2009. januári volt.

Az energia Unión belüli szállítására és kereskedelmére szolgáló hálózati infrastruktúrát a hiányzó összeköttetések kiépítése révén tovább kell fejleszteni. Néhány – elsősorban kelet-európai, illetve az EU határainál fekvő – tagállamot jobban össze kell kötni az Unió többi részével. Ebből a szempontból tehát az EEGP a tagállamok közötti szolidaritás megerősítésének is egyik eszköze. Fontos továbbá hangsúlyozni, hogy az ellátásbiztonság az Európán belüli integrált energiahálózat révén, valamint az EU-n kívüli energiaszállítási útvonalak és energiaforrások – így többek között a cseppfolyósított földgáz (LNG) formájában érkező források – diverzifikálása révén garantálható.

Mindennek keretében az EEGP olyan előrehaladott állapotban lévő projekteket támogat, amelyek megvalósulásukat követően az alábbiakat teszik lehetővé:

- a Nabucco, az ITGI-Poseidon és a GALSI hálózatokon keresztül, valamint a lengyelországi és ciprusi új cseppfolyósított földgáz-terminálok révén az Európai Unió további mintegy 50 Mrd m³/év Európán kívülről származó földgázhoz jut;
- az európai gázvezeték-hálózat megerősítése céljából új rendszerösszekötők épülnek ki vagy a meglévők megerősödnek a következők vonatkozásában: Portugália / Spanyolország / Franciaország (kétirányú), Németország / Belgium / Egyesült Királyság (kétirányú),

Románia / Bulgária / Görögország / Olaszország, Szlovákia / Magyarország (kétirányú) és a balti államok / Lengyelország / Dánia / Németország;

- Portugália, Románia, Ausztria, Szlovákia, a Cseh Köztársaság, Magyarország, Lettország, Litvánia és Lengyelország földgázszállítási rendszereinek kritikus összekötő pontjain a gázáramlás irányának megfordítását lehetővé tevő beruházások valósulnak meg, amelyek révén lehetőség nyílik a szomszédos országokkal, illetve – a rendszerek további bővítése révén – a távolabb fekvő országokkal való együttműködésre és kétirányú földgáz-kereskedelemeire;
- a Spanyolország és Franciaország, Portugália és Spanyolország, Ausztria és Magyarország, Írország és az Egyesült Királyság közötti, valamint a közép-németországi rendszer-összeköttetés fejlesztése révén megerősítésre kerül az európai villamosenergia-hálózat;
- a balti államok (Észtország, Lettország, Litvánia) és a skandináv villamosenergia-piac (Finnország, Svédország, Dánia, Norvégia) közötti, Málta és Olaszország közötti, valamint Szicília és Olaszország szárazföldi része közötti jelentős új rendszer-összeköttetések kiépítése révén az elszigetelt régiók és az elszigetelt energetikai helyzetben lévő szigetek integrálásra kerülnek.

Tengeri szélerenergia

Az EEGP-támogatásban részesítendő projektek a tengeri szélerenergia ágazatában végrehajtandó beruházások előfutárai. Azok a technológiák – innovatív alapozástípusok (gravitációs, rácsozott oszlopos [jacket], háromlábú [tripod], háromcölöpös [tripile]), több megawatt teljesítményű part menti turbinák, a vezetékes bekapcsolást lehetővé tevő, moduláris alapú technológiák – amelyek életképességük bizonyítását követően széles körben alkalmazásra kerülnek, elengedhetetlenek ahhoz, hogy az Unió teljesíthesse a tengeri szélerenergia szélesebb körű elterjedésére vonatkozóan 2020-ig és az azt követő időszakban elérendő ambiciózus céljait. A projektek a tengeri szélerenergiáról szóló bizottsági közleményben és a stratégiai energiatechnológiai terv részét képező, a szélerenergiával kapcsolatos európai ipari kezdeményezésben² meghatározott legfontosabb kihívások kezelésére irányulnak. Az EEGP-támogatások révén megvalósulnak az első nagyméretű (400 MW teljesítményű) tengeri szélerőműparkok és a szén-dioxid-mentes villamosenergia-termelés teljesítménye várhatóan további mintegy 1500 MW-al nő. A támogatások nagymértékben járulnak hozzá ahhoz, hogy az EU tagállamai teljesíthessék a megújuló energiaforrásokból előállított villamos energia részarányára vonatkozóan 2020-ra elérendő kötelező hatályú célkitűzéseket. Emellett azért is alapvetően fontosak, hogy megtehessek az első lépéseket az európai tengeri szélerőmű-hálózat megvalósítása felé, ami a belső piacon növelni fogja a villamosenergia-kereskedési lehetőségeket.

A tengeri szélerenergia ágazatában az EEGP innovatív turbinák és a tengeren felállítandó alapszerkezetek széles körben való tesztelését, gyártását és alkalmazását kívánja előmozdítani az alábbi projektek támogatása révén:

- 4 nagyméretű tengeri szélerőműpark megvalósítása az Északi-tenger partvidékén, Németországban (Bard I, Global Tech I, Nordsee Ost, Borkum West II);
- az Aberdeeni kísérleti tengeri szélerőműpark megvalósítása (Egyesült Királyság);

² COM(2008) 768 és COM(2007) 732.

- a Thornton Bank szélerőműpark fejlesztésének következő szakaszának megvalósítása (az Északi-tenger partvidéke Belgiumban).

A tengeri szélenergia ágazatában az EEGP emellett nagy mennyiségű tengeri szélenergia vezetékes bekapcsolására irányuló, moduláris alapú megoldásokat is támogat, köztük az alábbiakat:

- a Balti-tengeren a Kriegers Flak övezetben található szélerőműparkok integrált rendszer-összeköttetésének megvalósítása (Németország, Dánia);
- összekötő vezetékek kiépítése Hollandia és Dánia között HVDC-technológiával, amely lehetővé teszi a tengeri szélerőműveknek a szárazföldi hálózatba való bekapcsolását;
- a Shetland-szigetek és Skócia (Egyesült Királyság) között tervezett HVDC összekötő vezetéken tengeri elosztóközpont létesítése, amely többterminális platformként fog szolgálni a tervezett szélerőműparkok és a tengeri energiatermelés összekapcsolásához.

Szén-dioxid-leválasztás és -tárolás (CLT)

A fosszilis tüzelésű erőművek és nehézipari létesítmények a legnagyobb CO₂-kibocsátók közé tartoznak: a világszintű CO₂-kibocsátás 52%-áért felelősek. A fosszilis tüzelőanyagokat a villamosenergia-termelésben a jövőben is alkalmazni fogják, és még ha a megújuló források piaci részesedése növekedni is fog, a szénfelhasználás az elkövetkezendő évtizedekben várhatóan akkor sem csökken. A CO₂-leválasztás és -tárolás segítségével a villamosenergia-termelés mentesíthető a szén-dioxid-kibocsátástól, ez pedig – az energiahatékonyság fokozásával és a megújuló forrásokból származó energia hasznosításával együtt – nagymértékben hozzájárul a szén-dioxid-csökkentési célértékek teljesítéséhez. A technológia azonban jelenleg kereskedelmileg nem életképes és további tesztelésre szorul. Az EEGP ezt a problémát hat olyan, a CO₂-leválasztást és -tárolást érintő, nagy léptékű demonstrációs projekt támogatásával kívánja kezelni, amelyek révén várhatóan kidolgozásra kerül a CO₂-leválasztás és tárolás koncepciója, csökkennek a beruházási és üzemeltetési költségek és széles körben ismertté válik ez a technológia. Az EEGP az első lépést jelenti az irányba, hogy a CO₂-leválasztás és tárolás mellett megvalósuló villamosenergia-termelés 2020-ra kereskedelmileg életképesé váljon. Ezek az úttörő projektek előkészíthetik a terepet számos hasonló jövőbeni projekt számára, hiszen mindhárom fő CO₂-leválasztási technológiára, azaz az utóégető technológiára (PC), az oxyfuel-eljárásra és az integrált szénelgázosításos kombinált ciklusú technológiára (IGCC-technológia) példával szolgálnak. A projektek példa értékűek abból a szempontból is, hogy mind a három fő tárolási módszert alkalmazzák: a szárazföldi, illetve tengeri területen található sósvizes víztartó rétegben, valamint a kimerült szénhidrogénmezőkön való tárolást.

A szén-dioxid-leválasztás és -tárolás területén az EEGP az alábbi előrehaladott szakaszban lévő és várhatóan 2015-ben már működőképes projekteket támogatja:

- Jaenschwalde (Németország): a projekt célja az oxyfuel-eljárás és az utóégető technológia demonstrálása egy meglévő erőműben. Két tárolási és szállítási lehetőséget vizsgálnak.
- Porto Tolle (Olaszország): az utóégető technológia telepítése egy új 660 MW-os széntüzelésű erőműben. A leválasztás 250 MW villamos energia termelése során keletkező füstgázt érint. A leválasztott szén-dioxidot a tervek szerint az Adriai-tengerben, sósvizes víztartó rétegben fogják tárolni.

- Rotterdam (Hollandia): az utóégető technológiát egy 250 MW egyenértékű létesítményben fogják tesztelni. A leválasztott szén-dioxidot a tervek szerint a létesítmény közelében, egy kimerült tengeri gázmezőn fogják tárolni. A projekt a rotterdami éghajlati kezdeményezés részét képezi, amelynek célja a régió CO₂-szállítási és -tárolási infrastruktúrájának kiépítése.
- Belchatow (Lengyelország): az utóégető technológia demonstrálása egy lignittüzelésű európai erőmű új, szuperkritikus egységében. A tárolás szempontjából a létesítmény közelében fekvő három különböző sósvízes víztartó réteget fognak megvizsgálni.
- Compostilla (Spanyolország): az oxyfuel-eljárás és a fluidágyas technológia kerül tesztelésre egy 30 MW-os kísérleti erőműben, amelyet 2015 decemberére több mint 320 MW-os demonstrációs erőművé bővítenek. A leválasztott szén-dioxidot a tervek szerint a közelben, sósvízes víztartó rétegben fogják tárolni.
- Hatfield (Egyesült Királyság): az előégető technológia demonstrálása egy új, 900 MW-os IGCC-erőműben. A leválasztott szén-dioxidot a tervek szerint az Északi-tengerben, egy tengeri gázmezőn fogják tárolni. A projekt a Yorkshire Forward elnevezésű kezdeményezés részét képezi, amelynek célja a régió CO₂-szállítási és -tárolási infrastruktúrájának kiépítése.

3. Az EEGP végrehajtásának jelenlegi állása

2009. május 19-én a Bizottság egyetlen, a 2005. évi munkaterv valamennyi tevékenységére kiterjedő pályázati felhívást tett közzé, amelynek értelmében a potenciális projektgazdák 2009. július 15-ig nyújthatták be ajánlataikat. A Bizottsághoz 87 ajánlat érkezett be, amelyek közül 46 a gáz- és villamosenergia-hálózatra, 29 a tengeri szélenergia hasznosítására, 12 pedig a szén-dioxid-elkülönítésre és -tárolásra vonatkozó projektekre irányult. Mindhárom alprogram esetében külön értékelési folyamatra került sor, amely mindhárom esetben 2009 júliusának második felében kezdődött. A tengeri szélenergia hasznosítására és a szén-dioxid-elkülönítésre és -tárolásra vonatkozó projektek értékelése szeptemberben befejeződött, a gáz- és villamosenergia-hálózatot érintő projektek esetében azonban – tekintettel a projektek komplexitására és a beérkezett ajánlatok nagy számára – az értékelés 2009 novemberében ért véget.

Az értékelő bizottság ajánlásai alapján a Bizottság valamennyi alprogram vonatkozásában előkészítette a támogatás odaítéléséről szóló határozatokat. A határozati javaslatokat, az érintett bizottságok³ által adott kedvező elbírálást követően, ellenőrzés céljából benyújtották az Európai Parlamentnek. A tengeri szélenergia hasznosítására és a szén-dioxid-leválasztásra és -tárolásra vonatkozó alprogramok esetében a Bizottság 2009. december 8-án, a gáz- és villamosenergia-infrastruktúra projektek esetében 2010. március 4-én elfogadta a támogatás odaítéléséről szóló határozatokat.

Alprogram	Beérkezett ajánlatok	Kiválasztott ajánlatok	Odaítélt támogatás (milliárd EUR)
Infrastruktúra	46	43	2,299

³ A tengeri szélenergiára és a szén-dioxid-leválasztásra és -tárolásra vonatkozó alprogramok esetében ez a hetedik kutatási keretprogram programbizottsága, míg a gáz- és villamosenergia-infrastruktúra projektek esetében a TEN-E pénzügyi támogatási bizottsága.

- Földgáz (a gázáramlás irányának megfordítását is beleértve)	33	31	1,391
- Villamos energia	13	12	0,908
Tengeri szélenergia	29	9	0,565
Szén-dioxid-elkülönítés és -tárolás	12	6	1,000
ÖSSZESEN (milliárd EUR)			3,864

A jelenlegi becslések szerint 2010 tavaszára az EEGP végrehajtására előirányzott pénzügyi keretet (3,98 milliárd EUR-t) csaknem teljes egészében sikerül lekötöni, és csupán mintegy 115 millió EUR (a teljes keret kevesebb mint 3%-a) nem kerül lekötésre. Ezek az összegek várhatóan nem változnak, hacsak egyes projektgazdák – a szabályozásból fakadó korlátozásokból, illetve technológiai vagy piaci kockázatokból kifolyólag – le nem mondanak a támogatásról. A le nem kötött pénzeszközök pontos összegét 2010 őszén fogjuk megtudni. A Bizottság szervezeti egységei – a rendelet (7) preambulumbekzdésével és 28. cikkével, valamint a rendelethez mellékelt bizottsági nyilatkozatban foglaltakkal összhangban – jelenleg vizsgálják a le nem kötött pénzeszközök esetleges átcsoportosításának lehetőségeit.

A támogatás odaítéléséről szóló határozatok elfogadását követően a Bizottság késedelem nélkül elkezdte teljesíteni egyedi jogi kötelezettségvállalásait. A tengeri szélenergia hasznosítására és a szén-dioxid-leválasztásra és -tárolásra vonatkozó projektek esetében az egyedi jogi kötelezettségvállalások a Bizottság és a kedvezményezett által aláírandó támogatási megállapodások formájában valósulnak meg. A gáz- és villamosenergia-infrastruktúra projektek vonatkozásában a Bizottság támogatásról szóló egyedi határozatokat fogad el, és azokról értesíti a kedvezményezetteket.

Gáz- és villamosenergia-infrastruktúra projektek

A Bizottsághoz 46 ajánlat érkezett, amelyek összesen 2,364 milliárd EUR összegű pénzügyi támogatási kérelemre vonatkoztak. Az ajánlatokat bizottsági tisztviselőkből és független külső szakértőkből álló belső értékelő bizottság bírálta el. Az értékelő bizottság 43 projektet javasolt támogatásra, és a Bizottság 2,3 milliárd EUR összegű támogatást ítelt oda (31 projekt a gáz-, 12 a villamosenergia-infrastruktúrát érinti). A támogatásról szóló 43 egyedi határozat jelenleg készül, és várhatóan 2010 májusáig elfogadják őket és értesítik róluk a kedvezményezetteket.

A tengeri szélenergia hasznosítására irányuló projektek

A tengeri szélenergiára vonatkozó alprogram különösen sikeres volt: 29 ajánlat érkezett, a kérelmek összesen 1,669 milliárd EUR összegű támogatásra tartottak igényt, ami messze meghaladta az alprogram számára előirányzott 565 millió EUR összegű pénzügyi keretet. A bizottsági tisztviselőkből álló értékelő bizottság ajánlásai alapján a Bizottság a 9 legjobbnak ítélt ajánlat között osztotta el a rendelkezésre álló 565 millió EUR-t. Négy támogatási megállapodást már megkötöttek, a fennmaradó öt aláírási szakaszban van.

Szén-dioxid-leválasztási és -tárolási projektek

Összesen 12 ajánlat érkezett. Az igényelt összeg 1,770 milliárd EUR-t tett ki, miközben a szén-dioxid-leválasztásra és -tárolásra vonatkozó alprogram számára előirányzott keret 1,050 milliárd EUR volt. A bizottsági tisztviselőkből és az Európai Beruházási Banknak az

értékelési eljárásban megfigyelőként részt vevő szakértőiből álló értékelő bizottság ajánlásai alapján a Bizottság a hat legjobbnak ítélt ajánlat között 1 milliárd EUR-t osztott el. Három támogatási megállapodást már aláírtak, a másik három folyamatban van.

4. Az eredmények első értékelése

Tekintettel arra, hogy igen kevés idő telt el az EEGP pályázati felhívás közzététele óta, a program eredményeit még korai volna értékelni. Az EEGP hatásainak minőségi értékelésére azonban már a végrehajtás jelenlegi szakaszában is módunk van. Mindenekelőtt a pályázati felhívás sikerét kell hangsúlyoznunk. A beérkezett ajánlatok nagy száma és magas színvonala bizonyítja az EEGP megközelítésének létjogosultságát, és azt, hogy az iparág készen áll az ilyen jellegű projektek megvalósítására.

Rendkívül érdekes, hogy úgy tűnik, az EEGP a kezdetektől fogva ösztönzőleg hatott az infrastruktúrára irányuló beruházásokra. A kiválasztott projektek műszaki kiforrottsága azt jelentette, hogy a megvalósíthatósági előtanulmányok, a költség- és piacelemzések, valamint a beruházási stratégiák elkészítésére már az EEGP létrejötte előtt sor került, bizonyos esetekben a TEN-E program finanszírozásával. A projektek tényleges elindítása szempontjából azonban döntő fontosságú volt, hogy a tőkekiadások fedezéséhez európai uniós finanszírozásra nyílt esély. Az EEGP-támogatás sok esetben konkrétan ösztönzőként működött, hiszen társfinanszírozókat vont be a projektekbe és beruházási kötelezettségvállalások megtételére ösztönözte őket. Ily módon lehetőség nyílt olyan projektek elindítására, amelyek egyébként – a jelenlegi gazdasági körülmények között tapasztalható súlyos finanszírozási nehézségek miatt – késedelmet szenvedtek volna, vagy meg sem valósultak volna. Az uniós támogatás komoly ösztönzőként fog hatni. A gáz- és villamosenergia-projektek esetében az EEGP-támogatások 2,3 milliárd EUR összege az elkövetkezendő 3–5 évben a várakozások szerint akár 22 milliárd EUR magánszektorbeli befektetést mozgósíthat.

Az EEGP-támogatások növekedést fokozó hatása azonban nem merül ki a támogatásra kiválasztott projektekre irányuló közvetlen befektetések növelésében, hanem az ellátási lánc többi szakaszában is érzékelhető. A tengeri szélenergia hasznosítására irányuló projektek esetében ez már most látható: a projektek nyomán új munkahelyek jöttek létre és sikerült meglévőket megőrizni az alapszerkezeteket és a szélturbina-elemeket előállító új gyárakban vagy gyártósorokon, de az elemek összeállítása és az erőművek tengeren való felállítása is hasonló lehetőségeket biztosít. A szóban forgó gyártási tevékenységek részben olyan régiókban folynak, ahol a munkanélküliség különösen magas, így például az Észak-Németországban fekvő Cuxhaven közelében lévő partoknál. A pénzügyi végrehajtás szempontjából a tengeri szélenergia hasznosítására irányuló projektek vannak a legelőrehaladottabb szakaszban. 2010 márciusának végéig a Bizottság összesen több mint 65 millió EUR összegű előfinanszírozási kifizetést folyósított. A 2010 áprilisa és júniusa közötti időszakban a tervek szerint további 155 millió EUR összegű kifizetésre kerül sor.

A szén-dioxid-leválasztással és -tárolással kapcsolatos projektek szintén jól haladnak. Az EEGP által vállalt társfinanszírozói szerep döntő hatással volt e projektek elindítására. A demonstrációs hatás már is most érezhető a rotterdami és a hatfieldi projektek esetében, amelyek célja, hogy a szén-dioxid-leválasztás és -tárolás terén valódi központtá váljanak. E projektek a régió nagy CO₂-kibocsátóit arra ösztönözhetik, hogy a CO₂-szállítására és tárolására szolgáló infrastruktúra tekintetében további befektetéseket valósítsanak meg ebben e régióban. 2010-ben beérkeznek az első megrendelések, amelyeknek köszönhetően jelentős összegű tőkekiadások merülnek fel és új munkahelyek jönnek létre.

5. A projektek végrehatásának potenciális kockázatai és a kockázatsökkentő intézkedések

Az EEGP keretében támogatott projektek műszaki, szervezési és pénzügyi szempontból rendkívül összetettek, és mint ilyenek, bizonyos mértékű kockázatot rejtenek. A projektek sikeres végrehajtásához elengedhetetlen, hogy a vonatkozó környezetvédelmi jogszabályokat az érintettek betartsák⁴, az építési engedélyek időben kiadásra kerüljenek és a projektgazdák betartsák a finanszírozással kapcsolatos kötelezettségvállalásaikat. A szükséges engedélyek kiadása érdekében fontos, hogy a közigazgatási eljárások során a nemzeti, a regionális és a helyi szintű hatóságok aktívan együttműködjenek. A kockázatok kezelése érdekében a gáz- és villamosenergia-infrastruktúra projektek vonatkozásában a Bizottság a támogatásról szóló egyedi határozatokban kiköti, hogy csak akkor kerül sor a kifizetések folyósítására, ha a kedvezményezettek:

- megszerezték a szükséges környezetvédelmi és építési engedélyeket, és
- a projektgazdákkal 2010 végéig beruházási döntést, azaz hivatalos kötelezettségvállalási megállapodást írtak alá a projekt végrehajtásáról.

Ha ezek a feltételek nem teljesülnek, a Bizottság értékeli a helyzetet és adott esetben úgy dönthet, hogy a vonatkozó határozatot megsemmisíti és a pénzeszközöket visszavonja.

Néhány tengeri szélenergia projekt esetében elsősorban műszaki kockázatokkal kell számolni. Az egyik projekt során például első alkalommal fognak 6 MW teljesítményű turbinákat tengeri széltermőműben alkalmazni, más projektek esetében pedig az innovatív nagyfeszültségű egyenáramú kábelek technológiájával (HVDC) a tengeri szélenergia vezetékes bekapcsolását kívánják megvalósítani olyan teljesítményen, amelyre eddig még nem volt példa. Más projektek esetében a kockázatok inkább pénzügyi természetűek (a pénzügyi zárásra az elkövetkezendő néhány hónapban kerül sor) vagy adminisztrációs jellegűek (késhet az engedélyek kiadása). A támogatási megállapodásokhoz csatolt műszaki mellékletek részletesen bemutatják, hogy a kedvezményezettek miként kezeljék a kockázatokat, továbbá a szükséges társfinanszírozás és engedélyek megszerzésére vonatkozó tervet is tartalmazzák.

A szén-dioxid-leválasztással és -tárolással kapcsolatos projektek végrehajtása zökkenőmentesen halad, néhány kényes kérdést azonban figyelemmel kell kísérni. Először is fontos hangsúlyozni, hogy a CO₂-leválasztást és -tárolást érintő demonstrációs projektek csak akkor zárulhatnak le sikeresen 2015-re, ha folyamatos nemzeti finanszírozásban, az iparág részéről pedig folyamatos támogatásban részesülnek. A tagállamoknak továbbá a CO₂-leválasztásról és -tárolásról szóló irányelvnek⁵ nemzeti jogukba való átültetésével biztosítaniuk kell a szén-dioxid tárolásához szükséges jogi keretet. Ily módon elkerülhetőek a CO₂-tárolási engedélyek kiadásában, illetve a végső beruházási döntés jóváhagyásában bekövetkező késedelmek. Végül pedig lépéseket kell tenni annak érdekében, hogy a közvélemény értesüljön a CO₂-tárolásával összefüggő biztonsági kérdésekről, hiszen ez létfontosságú a CO₂-leválasztási és -tárolási projektek végrehajtása szempontjából.

⁴ A tiszteletben tartandó legfontosabb uniós környezetvédelmi vívmányok közé tartozik a 97/11/EK és 2003/35/EK irányelvvel módosított, az egyes köz- és magánprojektek környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló 85/337/EGK irányelv; a bizonyos tervek és programok környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló 2001/42/EK irányelv; az országhatárokon áterjedő környezeti hatások vizsgálatáról szóló egyezmény (Espoo, 1991.); és a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről szóló 92/43/EGK irányelv.

⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 2009/31/EK irányelve (2009. április 23.) a szén-dioxid geológiai tárolásáról.

A projektirányítást – a tagállamokkal és/vagy a projektgazdákkal szoros együttműködésben – a Bizottság illetékes szolgálatai végzik, a kedvezményezettek által rendszeres időközönként benyújtandó technikai végrehajtási jelentések és költségnyilatkozatok alapján. A projektek előrehaladását helyszíni ellenőrzések során is nyomon követik. A Bizottságot az EEGP-projektek figyelemmel kísérésében és az EEGP-program hatásainak átfogó értékelésében szükség esetén független külső szakértők segítik.